

Avrupa Konseyi Kadın Erkek Eşitliğinden Sorumlu 7. Bakanlar Konferansı Raporu

24-25 Mayıs 2010

Bakü/Azerbaycan

Katılımcılar:

Leyla COŞKUN (Kadının Statüsü Genel Müdür Yardımcısı)

Şengül ALTAN ARSLAN (Dış İlişkiler Daire Başkanı)

Özgü KARACA (Uzman Yardımcısı)

Konferansın Ana Teması:

“Kanun Önünde Eşitlik ile Fiili Eşitlik Arasındaki Farkın Ortadan Kaldırılması”

Konferansın Alt Temaları:

1- Fiili Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Gerçekleştirilmesi İçin Pozitif Eylemler ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Ana Plan ve Politikalara Yerleştirilmesi

2- Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları ile Mücadele: Eğitim ve Medyanın Rolü

Avrupa Konseyi Kadın Erkek Eşitliğinden Sorumlu 7. Bakanlar Konferansı 24-25 Mayıs 2010 tarihlerinde Bakü/Azerbaycan’da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi’ne üye 47 ülkeden 34’ü Konferansa katılım sağlamıştır. Konferansa ev sahibi ülke Azerbaycan Cumhuriyeti Kadın, Aile ve Çocuk İşlerinden Sorumlu Devlet Komitesi Başkanı Hicran HÜSEYNOVA başkanlık etmiştir.

Açılış Oturumu:

Konferans, ev sahibi ülke Azerbaycan Hükümeti yetkilileri, Azerbaycan Devlet Başkanı’nın eşi Mihriban ALİYEVA, Avrupa Konseyi Genel Sekreter Yardımcısı, Birleşmiş Milletler Genel Sekreter Yardımcısı ve Avrupa Konseyi’nin ilgili organlarının temsilcileri tarafından yapılan açılış konuşmaları ile başlamıştır. Açılış konuşmalarında, hukuk önünde eşitlik ile fiili toplumsal cinsiyet eşitliği arasındaki farkın kapanmasının ancak uzun dönemli, siyasi taahhüdü içeren bir yaklaşımla ve ilgili tüm tarafların katılımı ile mümkün olabileceği belirtilmiş, 7. Bakanlar Konferansının bu amaca hizmet edeceği ifade edilmiştir. Kadınların ve erkeklerin aynı hukuki haklara sahip olmalarına karşın, aynı imkanlara, fırsatlara sahip olmadıkları, kadınların halen hayatın belli alanlarından dışlandıkları, siyasete ve karar mekanizmalarına erkeklere kıyasla daha az katılım sağladıkları, şiddete maruz kaldıkları, kadınlar ve erkekler arasında ücret farklılıklarının mevcut olduğu, kadınların işsizlik ve yoksulluğa erkeklere kıyasla daha fazla maruz kaldıkları belirtilmiş, Avrupa Konseyi 7. Bakanlar Konferansı ile bir yandan yapılan çalışmaların ortaya koyulabileceği, bir yandan da ilerleme kaydedilmesi gereken alanların da ortaya çıkacağı; ayrıca Konferans sonunda kabul

edilecek Dokümanların Avrupa Konseyi'nin bu konuda önümüzdeki yıllarda sürdüreceği çalışmalara temel teşkil edeceği ifade edilmiştir.

1. Alt Tema Hakkında Tartışmalar:

Açılış konuşmalarının ardından “Fiili Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Gerçekleştirilmesi için Pozitif Eylemler ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Ana Plan ve Politikalara Yerleştirilmesi” olarak belirlenen birinci alt tema üzerinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Ana konuşmacılardan Violetta NEUBAUER, konuşmasında Avrupa Konseyi tarafından üye ülkelere yönelik olarak hazırlanan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Standartları ve Mekanizmaları” konulu Tavsiye Kararına dikkat çekmiş, bu kararda alınması gereken önlemlerin belirlendiğini, ancak söz konusu kararın uygulanmasının ancak politik kararlılık ile mümkün olabileceğini belirtmiştir. Siyasi irade olmaksızın uluslararası standartlar oluşturmanın mümkün olmayacağını belirten NEUBAUER, konuşmasını temel olarak 3 konu üzerinde yoğunlaştırmıştır. Birincisi, fırsat eşitliğinin yeterli bir kavram olmadığını, sonuçlarda eşitliğin sağlanması gerektiğini belirtmiş, bunun için de mevcut engellerin ortadan kaldırılması gerektiğinin altını çizmiştir. İkincisi, kadınların ve erkeklerin farklı ihtiyaç ve beklentilerini dikkate almayan nötr bir yaklaşımın toplumsal cinsiyet eşitliğinden uzaklaşmaya neden olduğu, bu nedenle bu farklılığın politikalarda gözetilmesi gerektiğini belirtmiştir. Son olarak, bu yönde hizmetlere, politikalara ve kurumsal mekanizmalara sahip olmak gerektiğinin altını çizmiştir. NEUBAUER konuşmasında, “olumlu eylem (positive action)” kavramının henüz tam olarak anlaşılabilen bir kavram olduğunu, bunun yerine kimi ülkelerde kullanılan “olumlu ayrımcılık”, “geçici özel önlem” kavramlarının yetersiz kaldığını belirtmiştir. Avrupa Konseyine üye ülkelerde pozitif eylemlerin uygulanması gerektiğinin altını çizen NEUBAUER, 7. Bakanlar Konferansının bu konuda yapılacak çalışmalara ışık tutması dileklerini de ifade etmiştir.

Diğer ana konuşmacı Eva RUMINSKA-ZYMNY, konuşmasında toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçek yaşama yansıtılması noktasında pek çok sorun olduğunu, ilerleme kaydedilen alanların mevcut olduğunun inkar edilemeyeceğini, ancak bu ilerlemelerin toplumsal yaşama yansıtılması için yapılması gerekenlerin olduğunu belirtmiştir. ZYMNY, Avrupa coğrafyasındaki ülkelerin temel olarak ilerleme kaydettikleri alanları ulusal mekanizmaların oluşturulması, gerekli yasal düzenlemelerin oluşturulması, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetle mücadele politikalarının uygulamaya koyulması, kadınların ekonomik hayata katılımlarını sağlamak üzere girişimcilik, eşit ücret, iş ve aile yaşamının uyumlaştırılmasına yönelik politika ve programların oluşturulması şeklinde ifade etmiştir. Ancak bu alanlardaki ilerlemelere rağmen, karar mekanizmalarına katılım, medyanın rolü, eğitim ve sağlık gibi sosyal sektörlere kadınların eşit erişimleri gibi konularda sorunların mevcut olduğunu belirten ZYMNY, bu sorunların aşılması için yapılması gerekenleri öneriler şeklinde sunmuştur. ZYMNY'e göre, siyasi irade olmaksızın, tüm ülkelerin ve siyasi liderlerin toplumsal cinsiyet eşitliğinin bir gereklilik olduğuna inanmaları sağlanmaksızın başarı sağlamak mümkün değildir. İkinci olarak kaynakların yeniden dağıtılması ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirmeye yönelik politikalar için gerek duyulan kaynakların

ayrılması gerektiğinin altını çizen ZYMNY, bilgi ve veri toplama sistemlerinin iyileştirilmesini üçüncü gereklilik olarak gördüğünü ifade etmiş, bu alanda Avrupa'nın gelişme kaydettiğini belirtmiştir. Son olarak yapısal engellerin ortadan kaldırılması gerektiğini ifade eden ZYMNY, bu noktada kültürel kalıpların, ekonomik kalıp yargıların ortadan kaldırılması gerektiğini belirtmiştir.

Ana konuşmacıların ardından Litvanya, Ukrayna, İspanya, İsviçre, Norveç, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Rusya Federasyonu, Slovenya, Almanya, İrlanda, Malta, Hollanda, İsveç, Türkiye ve Avusturya Delegasyonları'nın temsilcileri ile Avrupa Konseyi Kalkınma Bankası, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi ve Fransızca Konuşan Ülkeler Örgütü temsilcileri kısa süreli sunumlar yapmışlardır.

Türkiye adına söz alan Kadının Statüsü Genel Müdür Yardımcısı Leyla COŞKUN konuşmasında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve politikalara yerleştirilmesi stratejisinin yanı sıra özel önlem politikalarının önemine değinmiş, Türkiye'de eğitim ve istihdam alanında uygulanan özel önlemleri kısaca açıklayarak, bu önlemlerin kız çocuklarının ve kadınların eğitim ve istihdama katılımlarında olumlu etkileri olduğunu ifade etmiştir. Leyla COŞKUN konuşmasında ayrıca, Konferans sonunda kabul edilecek Eylem Planı ve Karar Metninin hukuk önünde eşitlik ile uygulamadaki eşitlik arasındaki farkın kapanmasına katkıda bulunulacak çalışmalar yapılmasının önünü açacağını da ifade etmiştir.

2. Alt Tema Hakkında Tartışmalar:

Birinci alt temaya ilişkin tartışmaların tamamlanmasının ardından "Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları ile Mücadele: Eğitim ve Medyanın Rolü" başlıklı ikinci alt tema hakkında görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bu bölümde ilk ana konuşmacı Isabel ROMAÖ, eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerleştirilmesi ve cinsiyetçi kalıp yargılarla mücadele içerikli bir konuşma yapmıştır. Eğitim sisteminin genel olarak ayrımcılık yapmadığını, ancak kadınlık ve erkeklik kalıplarının yaratılmasına ve bu kalıpların sürdürülmesine neden olduğunu belirten ROMAÖ, 2009 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen "Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yerleştirilmesi konulu Tavsiye Kararı"na dikkat çekmiştir. Eğitim alanında kalıp yargılarla mücadele için eğitimcilerin cinsiyetçi kalıp yargıları fark etmelerini sağlamak gerektiğini belirten ROMAÖ, öğretmenlerin kızların ya da erkeklerin belli derslerde daha başarılı olacaklarını düşündüklerini, bu ve benzeri kalıp yargılarla mücadele etmek için öğretmenlerin ve eğitim alanında çalışan diğer personelin farkındalıklarının artırılması gerektiğini belirtmiştir. Okul müfredatlarında açık olmayan ama örtülü biçimde cinsiyet ayrımı yapan ve kalıp yargıların oluşmasına neden olan uygulamalar olabildiğini belirten ROMAÖ, bu sorunlarla mücadelenin uzun soluklu bir çalışmayı gerektirdiğini; ancak daha demokratik bir yaşam için bu mücadeleyi sürdürmek gerektiğini belirtmiştir.

İkinci ana konuşmacı Maureen BOHAN konuşmasında eğitimin insanları güçlendirdiğine ve örgün eğitimde ne kadar uzun süre kalırsa kalkınmaya katılımının da o oranda fazla olduğuna dikkat çekmiş, okulların bir yandan bu amaca hizmet etmek için uygun mekanlar olduğunu,

bir yandan da eşitsizlik kalıplarının yeniden üretimine neden olduğunu da belirtmiştir. Okulların ve eğitim sisteminin toplumlardan bağımsız olmadığını, toplumların gelenek ve yaklaşımlarını yansıttığını ifade eden BOHAN, okulların, öğretmenlerin ve öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşılmasındaki rollerinin gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Eğitim alanında toplumsal cinsiyet yaklaşımının yalnızca kız çocuklarına değil, erkek çocuklarını da hedef alması gerektiğini ifade etmiştir.

Üçüncü ana konuşmacı Joke HERMES ise, medyada toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısını konu alan bir konuşma yapmış, kadınların medyada cinsiyetçi kalıp yargılara dayanan şekilde temsiliyetleri konusunda araştırmalar yapılması gerektiğini belirtmiştir. Medya alanında kadınlara ve erkeklere birbirinden farklı yaklaşıldığını, bu durumun tamamen ortadan kaldırılmasının zor olabileceğini belirten HERMES, belgesel çalışmaları, etik ilkelerin kabul edilmesi gibi faaliyetlerin üye ülkelerde yayılması gerektiğini ifade etmiştir.

Ana konuşmacıların ardından Bosna Hersek, Moldova, Estonya, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Fransa Delegasyonları ile Avrupa Konseyi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komitesi, Avrupa Konseyi Medya Yönetim Komitesi, temsilcileri söz alarak kısa sunumlar gerçekleştirmişlerdir.

2. gün görüşmeleri: Toplantının ikinci günü Rabiya ASLANOVA tarafından yapılan konuşma ile açılmıştır. ASLANOVA konuşmasında, Birleşmiş Milletler tarafından toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda kabul edilen çeşitli belgelere gönderme yapmış, Avrupa Konseyi'nin ise çalışmalarını kadınların istihdama katılımları, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları ve kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması konularında yoğunlaştırdığını belirtmiştir. ASLANOVA toplumlarda yerleşik cinsiyetçi kalıp yargıların yanı sıra, aile kurumunun dağılmasını da bir tehlike olarak gördüğünü belirtmiştir. ASLANOVA, hukuk önünde eşitlik ile fiili eşitlik arasındaki farkın ülkeden ülkeye değiştiğinin altını çizmiştir. Ayrıca, Azerbaycan coğrafyasından örnek veren ASLANOVA, savaş ve çatışma ortamında yaşayan kadınların ve kız çocuklarının daha farklı ayrımcılık türleriyle karşılaşabildiklerini, bu gibi toplumlarda göçmenlerin ve yerinden edilmiş kişilerin maruz kaldıkları ayrımcılıklar sonucu kadınların ve kız çocuklarının çifte ayrımcılığa maruz kalabildiklerini ifade etmiştir. Siyasi parti programlarında çoğu zaman toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının bulunmamasını bir eksiklik olarak gören ASLANOVA, kadınların siyasete ve karar mekanizmalarına katılımlarının artmasının hukuk önünde eşitlik ile uygulamadaki eşitlik arasındaki farkın kapanmasının en önemli göstergelerinden biri olacağını belirtmiştir.

ASLANOVA'nın konuşmasının ardından İspanya, Danimarka, Yunanistan, Hollanda Delegasyonları ile Vatikan, Avrupa Engelliler Koordinasyonu, Avrupa Sosyal Şartı Hükümetler Komitesi, Avrupa Sosyal Uyum Komitesi, Avrupa Ticaret İşbirliği Özel Danışmanı söz alarak kısa sunumlar gerçekleştirmişlerdir.

Kapanış Oturumu ve Konferans Dokümanlarının Kabul Edilmesi :

Konferansın Başkanı ve Başkan Yardımcıları tarafından kısaca tanıtılan Avrupa Konseyi Kadın Erkek Eşitliğinden Sorumlu 7. Bakanlar Konferansı “Karar Metni” ve “Eylem Planı” (Bakınız Ek 1 ve Ek 2), üye ülkelerin oybirliği ile kabul edilmiştir. Avrupa Konseyi ve ev sahibi ülke Azerbaycan yetkilileri tarafından yapılan kapanış konuşmalarını takiben Avrupa Konseyi Kadın Erkek Eşitliğinden Sorumlu 8. Bakanlar Konferansının 2014 yılında Hollanda’da yapılması kararlaştırılmış ve toplantı sona ermiştir.